

ANTROPOLOGIA PIETELOR PUBLICE CENTRALE ŞI ROLUL ACESTORA DE CANALE DE EVACUARE RITUALICĂ A VIOLENȚEI SIMBOLICE

Mihaela Elena Stoica

Masterand, Universitatea Ion Mincu,

Facultatea de Urbanism

Acest demers își propune să analizeze perspectiva antropologică a miturilor și ritualurilor societare precum și pe cele ale violenței simbolice văzute ca mijloace exercitatate de liderii politici, în scopul de a câștiga puterea prin seducerea maselor, iar ca element de noutate încerc să evidențiez și reacția societății civile la acest tip de donjuanismul politic. Din punct de vedere al antropologiei urbane, m-am referit la modul în care piețele publice centrale – spațiile urbane deschise și vizibile mediatic – au devenit canale de evacuare a frustrărilor socio-politice și a nemulțumirilor față de politicieni și față de stat. Am trecut în revistă cazul revoltelor arabe, cu efectul lor de domino: P-ța Tahrir, Algeria, Tunis, Libia, Tacxim, dar și spații precum Euromaidan, P-ța Universității.

Demersul pornește de la întrebarea generală: ce ține societatea -urbea- laolaltă, cum se apără ea împotriva entropiei și amenințărilor exterioare și interioare? Cuvintele cheie se referă la interesele grupurilor și indivizilor din societate, la instituțiile și credințele religioase ale unei societăți, precum poliția, cu rol de prezervare a ordinii publice, dar și la mituri și la violența simbolică.

Timpul și spațiul au fost totdeauna marile provocări pentru om. Omul a depus eforturi neîncetate să domine atât spațiul cât și timpul. Însăși istoria umanității este tratată într-o anumită măsură și ca o istorie a violenței politice. (Stangiugelu Ștefan 2005)

Premisa de la care plec este că omul poate trăi fără pâine și fără apă, însă pentru a-și asigura prezența în comunitate, în societate, are nevoie să se hrănească cu mituri și cu simboluri. Aceasta se nasc din frica originară de moarte a omului, de entropie, de pierderea inocenței originare etc.

Din perspectiva antropologică, un oraș este definit de trei elemente: viață economică, amplasare care să ofere securitate și al treilea reper – este reperul spiritual – care să mențină coeziunea în comunitate. Aceste repere pot fi spirituale, sacre de tipul bisericilor-catedralelor, dar și locuri profane, de tipul piețelor publice centrale – locul unde mulțimea se adună, locuri accesibile și cu vizibilitate mare, precum zidul Berlinului, P-ța Revoluției etc.

Miturile sunt văzute ca niște ecrane pe care sunt proiectate nesincronizările

colective și drept mod de apărare în fața tensiunilor, crizelor și amenințărilor exterioare (ex. mitul salvatorului, mitul străinului, al alogenului, mitul conspirației, al vîrstei de aur, mitul fericirii supreme, mitul creștinismului românesc, mitul celor trei frați valahi etc.).

Violența simbolică are atât un rol constructiv dar și unul distructiv, se manifestă printr-un efect de agresiune imperceptibilă, prin intermediul locurilor publice vizibile și al semnelor, simbolurilor, atitudinilor, discursuri tv, prin propagandă, iar actorul este liderul politic care urmărește să seducă socialul adresându-se emoțiilor colective ale societății.

Ceea ce vreau să demonstreze este că actorul exercitării violenței simbolice este nu numai politicianul, dar, de cealătă parte și mulțimile; societatea civilă poate fi vector al violenței simbolice prin intremediul protestelor -cum au fost manifestările pușnice recente din piețele publice precum: mișcarea indignațiilor, revoluția iasomiei, Primăvara Arabă, P-ța Tahrir, ori Taxim.

Spațiile publice urbane – piețele publice centrale – sunt tratate în articol ca niște canale de evacuare ale nemulțumirilor cetătenilor, canale de evacuare ritualică a violenței.

1.1. Funcția ordonatoare a violenței politice

Se subliniază în literatura de specialitate necesitatea unei doze minime de violență benignă în societate, accentuându-se rolul ei de coeziune socială, acea violență dozată ce asigură un coeficient minim de solidaritate, de coeziune în societate, un rol antientropic. Această funcție se manifestă prin apelul la violență preventivă, curativă, manifestată prin mecanisme legislative adoptate de societăți pentru a-și ordona membrii prin normative legislative, reguli, legi a căror încălcare intră sub impactul coercitiv al forțelor statului.

Încă din perioada biblică se fac referiri la violența rituală -crima primordială, în fraticidul între Cain și Abel, la ritualurile de sacrificiu al animalelor din timpul lui Moise etc. Se subliniază, în literatura de specialitate, rolul pozitiv al violenței colective în cadrul societăților arhaice (Girardet, 1995).

Se deosebesc mai multe tipuri de violență. Se poate vorbi de violență malignă și violență benignă, de violență distructivă (războaie, atacuri teroriste, masacrele civile, revoluțiile marxiste etc.) și, de asemenea, de violență constructivă (unele tipuri de revoluții de exemplu revoluția de catifea, perestroika etc), de violență politică, de violență fizică etc. (Skocpol, 1979).

În literatura de specialitate, violența politică a fost tratată ca mijlocul principal de a câștiga puterea politică prin revoluțiile marxiste, războaie, terorism, conflicte etnice etc.

Există mai multe teorii reprezentative asupra violenței colective, teorii care fac parte din paradigma violenței simbolice a politicului. Pentru Hannah Arendt există o deosebire majoră între putere și violență: dacă puterea se bazează pe forță

numărului, violența are nevoie, pentru a se impune, de alte instrumente, între care multe simbolice. (Arendt, 1963).

1.3. De la violența politică, spre violența simbolică

Derivată din violența politică, se remarcă și violența simbolică, acel tip de violență de tranziție specific societăților moderne, care se manifestă prin simboluri politice, semne, discursuri mass-media, manipulare, propagandă, apelul la mituri și ritualuri sacre pentru a se legitima. (Stanciugelu, 1998)

Violența simbolică este manifestată de actori politici, statali, prin discursuri politice, apeluri la mituri, ritualuri sacre; este legată de reprezentări ale imaginariului social cu scopul de seducere socială și politică a comunităților, însă literatura de specialitate nu face referire suficientă și la violența simbolică manifestată de comunități și societate ca presiune asupra actorilor statali și puterii politice.

Elementul comun al acestor vehiculări este suportul oferit de spațiile publice vizibile urban și mediatic. Atentatele teroriste au loc în spațiile cele mai aglomerate, dar și cele mai vizibile-reperabile, tocmai pentru că, prin vizibilitate, se transmite mesajul lor violent în societate.

Se observă, ca o practică și o necesitate în societate, vehicularea de mituri din imaginariul social: mitul vârstei de aur, mitul conspirației, mitul inamicului, mitul societății ideale, mitul evreului vinovat. Se remarcă schimbarea de paradigmă, prin tranziția de la violența politică, către violența simbolică (democratică) manifestată prin mijloace nonagresive, neperceptibile de către segmentul social, o agresiune simbolică prin mass-media și apariții tv, condiția sine qua non fiind prezența spațiilor publice, fie ele urbane sau rețele sociale cu impact mediatic.

1.4. Piețele publice –perspectiva antropologică

Din punct de vedere antropologic – s-a făcut o reinterpretare a spațiului public, din cele mai vechi timpuri, de la filozofii antici greci până azi. În lumea antică grecească apare noțiunea de agora, de spațiu public aflat în centrul său, al cetății acolo unde toate forțele care se înfruntă în cadrul orașului sunt în stare neutrală (au rezultanta zero) și care, de aceea, este un spațiu public: agora, piața publică. În literatura de specialitate se face diferențierea între piața publică centrală - agora și orice alt loc al orașului antic - care spre deosebire de piața publică, care este cea care oferă sentimentul totalității, orice alt loc este individual (Vintilă Mihăilescu citându-l pe Vernant 1995). Aceasta face deosebire între agoră și acropolă. Dacă în agoră se iau decizii libere fără presiune, în acropolă este locul central unde au loc ritualuri sacre, dar și excluderi.

În timpurile noastre a apărut un alt element de centralitate mediatică și anume spațiul public virtual - loc de manifestare a miturilor și ritualurilor dar și a violențelor simbolice.

Rolul centralității piețelor publice presupune că centrul intră în registrul totalității și, în același timp, al neutralității - din perspectiva psihologiei mulțimilor

anonimatul, locul unde se dezbat problemele comunității spre a fi discutate liber, fără presiuni, locul unde se legitimează puterea, se iau decizii, se negociază, se fac schimburi. Este arhetipul spațiului public și pare evident că centralitatea acestuia îl seama despre un anumit tip de societate, cea democratică; dimpotrivă, prezența centrală a acropolei – a spațiului dedicat ritualurilor sacre și prezenței zeilor în templele lor – dovedește o dez-centrare a spațiului civic. Se observă dualitatea între agoră și acropolă - agora locul întâlnirilor libere iar acropola locul unde au loc ritualurile destinate zeilor.

În timpul lui Platon se introduce noțiunea de spațiu-matrice (khora), de spațiu ideal în care sunt situate modelele. Astfel, în timpul lui Platon - centrul Piața - acropola cupătă dimensiuni de manifestare a sacrului - locuri pentru zei - acropola. În literatura de specialitate antropologul V. Mihăilescu subliniază că schimbarea este radicală, întrucât centrul nu mai este un spațiu uman, accesibil, neutru, ci unul sacru, transuman, accesibil doar preoților și inițiaților, un spațiu nu al negocierilor și schimbului, ci al ceremonialului sever controlat și al comunicării prin revelație selectivă. Sacrul este disociat de profan, cetatea devenind o imago mundi perfectă, în care zeii sunt în posesia spațiului. Dacă ne referim la relația centru periferie - la periferie, regulile impuse de centru își pierd din forță. Acest fapt generează posibilitatea existenței unei numite forme de subversiune față de puterea central, periferia trăind cu nostalgia centrului și încercând să îl imite.

Raportarea cetățeanului la spațiul public este un drept al acestuia; ne referim însă la spațiul antropic conceput pe baze democratice, numit generic „agora”. Dacă agora, ca și concept, are fisuri, înseamnă că fisurile sale trebuie căutate în mentalul colectiv, un material extrem de maleabil. Șantierul (mental) al spațiului public din România este unul cu caracter semihaotic în care construiesc fără o bază comună toate părțile implicate: diverse tipuri de autorități, dar și cetățenii.

Din perspectiva antropologică piețele publice au fost martori ai evoluției urbane - în piețele publice se făceau execuțiile publice, ex. decapitările, arderea vrăjitoarelor în timpul inchiziției, marile revoluții. Se pot sintetiza câteva roluri pe care le au spațiile publice urbane ca suport pentru:

- loc de schimburi economice
- loc de execuții publice
- loc de legitimare a puterilor și a liderilor politici
- loc de promenade, întâlniri, manifestări culturale, sociale, spectacole etc.
- loc vizat de manifestare și a violenței – atentate teroriste, revoluții etc.
- insule de civitate, locul unde se manifestă solidaritatea, dar și locuri de evacuare a violențelor simbolice și conflictelor sociale

Elemente determinante ale spațiilor publice sunt constituite din:

- centralitate - accesibilitate

- vizibilitatea deosebită (deschidere vizuală sau mediatică)
 - dar și rolul de reper identitar al acestor piețe (rolul simbolic-ideologic)- ex. Piața Revoluției, Place de la Concorde, P-ța Tahrir (Egipt), Zidul Berlinului (un alt reper identitar fără a fi o piață în adevăratul sens al cuvântului), Euromaidanul (Ucraina), Pentagonul, World Trade Center etc.

Prin prisma celor mai recente manifestări publice, în țara noastră se observă cum în mentalul colectiv fiecare spațiu public este înzestrat cu altă simbolistică. De exemplu - de cele mai multe ori manifestările de bucurie entuziasm au loc în piața Universității - datorită centralității și încărcăturii simbolice (exemplu schimbarea regimului politic, apariția de nou lider – președintele Iohannis etc.). Dimpotrivă când mulțimea își manifestă nemulțumirea punctual și față de măsuri politice acesteia se adună în P-ța Victoriei - locul guvernărilor.

Din perspectiva antropologului Vintilă Mihăilescu asupra spațiului public - orice discuție despre spațiu public trebuie să se desfășoare numai după ce există în comunitate o masă critică de spațiu privat, de locuințe unifamiliale de felul cartierelor construite după criteriul „breslei” până după război. Spațiul public depinde de existența spațiului în întregime privat, în care se întemeiază ființa și din ocrotirea căruia, ca să parafrarez o spusă heideggeriană, omul, locuind, poate înfrunta și alte tipuri de spații. Locuirea este un arhipelag de insule individuale, care acceptă să fie ulterior abstractizate într-o „insulă” publică. Nici încălcarea primelor nu este de natură să înfințeze spațiul public, nici desfigurarea celei din urmă nu reduce în stare privată spațiul furat publicului.

1.5 Violența simbolică în imaginarul social

Specificul violenței simbolice este că acționează imperceptibil, nu este perceptă ca o violență în sensul de agresiune pentru că face apel la *emoțiile collective ale maselor*, implică o anumită teatralitate politică prin apelul la mituri, simboluri, discursuri tv, propagandă.

Violența simbolică are un rol pozitiv în societate dar dacă se depășește o anumită limită ea poate avea un rol toxic fiind deseori insesizabil pentru mase momentul în care se poate trece de la persuasiune la manipulare politică.

Politica și jocul politic țin în mare parte de domeniul simbolismului.

Tesătura societății legitimarea puterii și a legilor și normelor au o încărcătură simbolică, chiar mai mare decât ar apărea la o primă vedere. Această încărcătură simbolică este ceea ce conturează și precizează domeniul politicului, dimensiunea politică a societății în ansamblul său și jocul politic;

Simbolurile au capacitatea prin constelația de semnificații asociate, prin vehicularea lor în imaginarul social, prin ambiguitatea lor, prin gradul lor de menținere a coeziunii sociale – de a trece dincolo de realitatea raporturilor inegale dintre dominantă, pe care le nuantează, le alimentează.

Simbolistica îndeplinește rolurile de coeziune și legitimare socială într-un mod mai eficient, pentru mai mult timp și într-un mod mai puțin costisitor decât în cazul poliției și armatei.

Pierre Bourdieu observă că cea mai eficientă cale de reproducere a relațiilor de putere dintr-o societate este aceea simbolică. Sintagma „eficiență simbolică” îi apărține. Acesta ne atenționează cu privire la un alt aspect deosebit de interesant: lumea socială funcționează totodată ca un sistem de relații de putere și ca un sistem simbolic. Mai mult decât ne-ar indica-o observarea nespecializată a societății, luptele pentru putere se duc inclusiv la nivelul simbolic și într-un mod semnificativ - a se vedea campaniile electorale din perioada 1966-2000, 2004-2008 în România și în mod special confruntările TV ale principalilor contracandidați. Tendința de apropiere a bunurilor simbolice apreciate ca semne distinctive la nivelul întregului social reprezintă marca definitorie a acestui tip de luptă – lupta simbolică. Violența simbolică a acestor lupte pentru putere prin intermediul bunurilor simbolice dau savoarea spectacolului politic. Violența simbolică ce se exercită în cadrul unor asemenea lupte asupra consumatorului de simboluri este o violență invizibilă, nepercepță ca atare.

Poate fi cazul și al dictatorilor în regimul totalitar, în care forța este instrumentul principal de guvernare, însă are nevoie, pentru a-și menține

De exemplu liderul partidului comunist, Ceausescu, făcea apel la mitul vârstei de aur - la o societate ideală, care să nu depindă de nimenei sub aspectul datorilor.

În societățile democratice forța simbolurilor funcționează ca substitut democratic și agreat al expunerilor de forță fizică ale puterii. În general, puterea instituțiilor unei țări va fi o funcție a încrederii oamenilor, care legitimează liderii, consimțământ aflat și la originea legilor existente. Esența sistemului democratic reprezentativ presupune că poporul îi conduce pe cei care îi guvernează, însă prin intermediul violenței politice se inversează rolurile. Puterea se manifestă și se concretizează în toate instituțiile politice.

Actorul politic joacă prin intermediul violenței politice simbolice (propaganda, discurs retoric, confruntări tv) un rol ce implică teatralitate urmărind de a seduce segmente sociale care să îi acorde încrederea prin vot.

VEHICULE DE MANIFESTARE A VIOLENȚEI SIMBOLICE

Violența simbolică nu este ușor de recunoscut. Totuși, rolul și efectul său sunt extrem de importante, reafirmând sistemele de dominație, impunându-le, conferind legitimitate procesului de reproducere a relațiilor de putere, educând populația într-un anumit spirit politic: mai mult sau mai puțin onest, mai mult sau mai puțin deschis, mai mult sau mai puțin democratic. În ceea ce privește această *paidea* a simbolisticii politice trebuie menționate și instrumentele de impunere a capitalului simbolistic al elitei: sistemul de educație propriu-zis, rețelele de socializare, Internetul și în ultimul rând, mass media.

Prin violentă simbolică se rezolvă, se ameliorează sau se exclude competiția dintre capitalurile simbolice a căror funcționare și anvergură amenință întrucâtva sistemul de simboluri și valori ale grupului dominant. În literatura de specialitate, referiri la violența politică face și sociologul Gustave le Bon care vorbește despre multimea cu instințe criminale, specificând faptul că sentimentul mulțimii și manifestațiilor îți conferă un confort de anonimat și nevinovăție dacă săvârșești o faptă violentă în iureșul de emoții colective ale mulțimii, cu alte cuvinte îți se poate pierde ușor urma. Societățile bazate pe sisteme democratice reprezentative, spre deosebire de regimurile politice totalitare, limitează și maschează violența simbolică prin ritualurile sociale și comportamentele sociale ritualizate din cadrul proceselor democratice, cum ar fi cele ale alegerilor periodice. Investigarea simbolismului în politică presupune analiza procesului aproape inefabil de creare a semnificațiilor prin evenimente și cauze politice, prin acțiuni și discurs politic aşa cum sublinia Sandru D. în lucrările sale despre mituri politice.

Murray Edelman observă: „Statul este o abstracție, dar în numele acesteia oamenii pot fi trimiși la închisoare, pot fi uciși în războaie sau se pot îmbogăți, ca urmare a permisiunii de a utiliza până la epuizare rezervele de petrol și de a încheia contracte pentru industria de armament indiferent cât de moral sau imoral este. Eficiența simbolică nu este tocmai magie tocmai datorită acestei ambiguități a simbolurilor.

Mitul salvatorului. SUA salvatorul lumii

1. Mitologia

2.1. Apelul la mituri și ritualuri sacre în crizele de identitate ale societății

Miturile pot fi considerate ca forme de manifestare a violenței, din perspectivă simbolică, aspect implicat de existența convențiilor ideologice.

Premisa de la care se pornește este că omul nu trăiește în societate doar cu apă și pâine. Este o sete ancestrală a omului din toate timpurile de a se hrăni cu mituri, simboluri și revoluții. Acestea oferă fantasma unei lumi mai bune, oferă iluzia paradișului pierdut însă, dacă sunt prea intens exploatațe, ele pot deveni distructive pentru societate. Mitul face apel la trecut pentru a umple un vid politic prezent, iar după cum se exprima Fukuyama F. (1992), «trăim într-o utopie în care au dispărut toate celelalte utopii».

În societatea de azi – avem de a face cu reminescențe ale unor conflicte religioase prin derivele sale – conflictele de identitate cu potențial de violență manifestate prin revoluții precum: Primăvara arabă, războiul din Cecenia, războiul – sirbo-bosniac etc. Aceste conflicte apar pe fondul crizelor identitare ale populațiilor după prăbușirea comunismului din Europa centrală și de est ori în statele arabe. Deși s-au îngropat ideologiile leniniste și marxiste asta nu înseamnă că rezervorul de utopii al umanității s-a golit.

Noile mitologii au tendința de a încuraja autocompătimirea și victimizarea. Teoria dușmanului și a demonetizării celuilalt este cea mai relevantă în acest caz, este o lege politică nescrisă că, pentru a-ți legitima acțiunile, trebuie să găsești un dușman (ideologic, inventat) cu care să te validezi în contrast astfel fabricând suport pentru acțiuni revoluționare și proteste - exemplu clasic: evreul - vinovatul timpurilor, arabul fanatic, «țiganul» care fură etc.

Omul recurge la mit când se vede amenințat de forțe care îl copleșesc, fiind expresia simbolică a celor mai profunde emoții umane.

Mitul conspirației ar consta în ideea unei puteri oculte care acționează din umbră ca păianjenul pentru a distrugă. În imaginariul colectiv cele mai mari comploturi ar apartine masoneriei, evreilor ori sioniștilor.

Mitul străinului (țapului ispășitor) - al alogenului, pericolului invizibil care vine să distrugă orașul - sau varianta comunistă «dușmanul poporului».

Acest mit este unul mobilizator, cu funcție strategică, prin discreditarea intenționată a unei persoane sau categorii. Odată lansat în spațiul public mitul se va încărca singur de noi valențe și nuanțe prin zvonistică, tv.

Prin aplicarea mitului- dușmanul poporului (un fals complot) - în comunism au fost arestați și trimiși în lagăre politice cei considerați anticomuniști, intelectuali ori cei indezirabili regimului.

Resortul mitului politic reiese din nevoia de sacru a omului, așa cum ne spune și Eliade, că omul societății moderne nu poate exista în afara sacrului cu referire www.muzeulbucurestilui.ro / www.cimec.ro

Exemplificarea Mitului conspirației-masoneria

la homo religiosus. Unul dintre miturile cele mai vehiculate de către politicieni în spațiul public și în special în crizele identitare este acela al Eroului, al profetului-salvator de tip Moise, nevoie de eroi va exista și nu se va epuiza niciodată în special când există nevoie de a ieși din mizerie, din haos pentru că votanții se atașează emoțional de oameni iar nu de structuri birocratice.

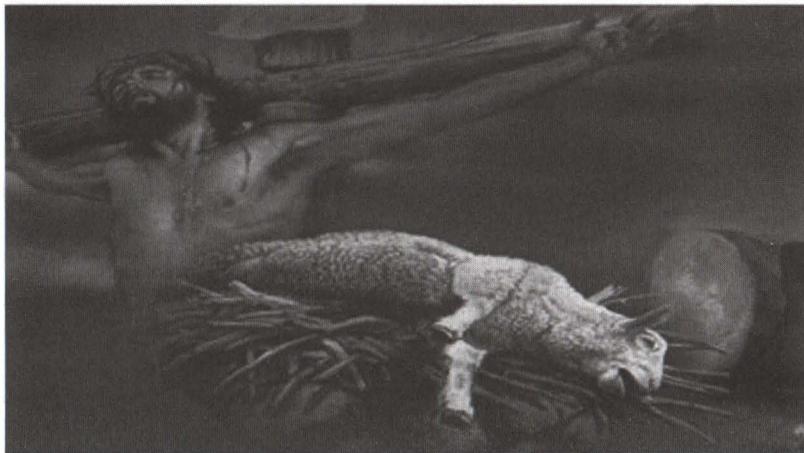
Existența individuală este strâns legată, de o experimentare și o trăire simbolică a lumii, el se reperează identitar în clișeul miturilor și ritualurilor sacre - mântuirea, spovedania etc.

Așa cum subliniau Bourdieu P. și Murray Edelman care au dezbatut subiectul violenței politice, în planul eficienței social-politice a simbolurilor, se oferă un răspuns la sentimentul contemporan al înstrăinării și al dezamăgirii resimțite față de statul național în epoca globalizării.

În moment de criză identitară într-o societate ori comunitate, pentru a se contracara o potențială entropie și violență intestină se face apel la discursuri de solidaritate, apelul la Dumnezeu, și la necesitatea de a sacrifica pe cineva (crima primordială care dă satisfacție mulțimilor). În timpurile noastre apelul la crima sacrificială – este substituit de demisiile de onoare ale liderilor – o sacrificare rituală. Aureola mistică creată și întreținută de deținătorii puterii constituie un mijloc de influență, manipulare și de legitimare foarte eficient.

Girardet R. vorbește despre mituri ca despre ecrane pe care se proiectează angoasele colective și modalități de a rezista în fața tensiunilor și crizelor identitare. Cu alte cuvinte mitologiile politice sunt elemente de ingerință socială folosite pentru

„servi scopurilor politice născute din frica originară a omului- de moarte, o frică de libertate și de responsabilitate. Acestea nu sunt sisteme de gândire, pentru că transcend orice logică, fiind derutante dar cu coerentă aşa cum remarcă Tismăneanu V. (1999).

Exemplificarea mitului crimei de sacrificiu

3. Spațiile urbane și violența politică urbană. Perspectiva antropologică

3. 1 Piețele publice - spații urbane de evacuare a violenței simbolice

Un factor comun al ultimelor revoluții și proteste din ultimii ani a fost marcat de constanta tipului de spațiu urban și anume piața publică fie că este ea: P-ța Universității, P-ța Tahrir (revoltele din Egipt), P-ța Taxim (proteste antigovernamentale în Turcia), Euromaidanul în Kiev-Ucraina, P-ța Sintagma revoltele antieuropeene grecești) etc.

Indiferent de natura nemulțumirilor, fie antigovernamentale, fie politice-identitate, populația și-a ales ca punct de pornire și de manifestare a revoltei – piețele, spații publice largi, vizibile atât urban cât și mediatic, pentru a mări impactul media.

De asemenea, scânteia revoltelor arabe a pornit de la o autoincendiere simbolică unui protestatar nemulțumit de guvern, în Algeria – autoincendiere ce a avut ca rezultat, apoi ca un efect de domino, în zona Africii de Nord, proteste de amplă manifestare, în piețele publice. Piețele publice – cu funcțiunea lor urbanistică au un rol simbolic, loc de vehiculare al ideilor politice și simbolice, dar și de manifestare a emoțiilor maselor. Încă din Grecia antică și până azi, aceste piețe (agore) au capătat noi valențe de dezbatere politice, adunări, execuții publice și, în perioada recentă, de manifestații și revolte pașnice.

Locațiile sunt alese întotdeauna cu efect simbolic, aceste locuri fiind cele mai mari piețe din orașele respective, ce permit mari aglomerări de persoane, cu impact

vizual și mediatic.

Pe aceeași rațiune se bazează majoritatea atentatelor teroriste care au drept țintă cele mai mari aglomerări dar și zone vizibile mediatic. Astfel, piețele publice centrale și spațiile urbane sunt tratate ca suport urban pentru transmiterea de mesaje către autorități dar și către populație.

Se observă necesitatea acută a societăților de a-și crea sau reinventa repere spirituale care să genereze coeziune sau să justifice autonomii regionale.

Un exemplu din mentalul creștin recent este dat de amploarea fenomenului spiritual: **părintele Arsenie Boca**, femomen ce a coagulat o masă foarte mare de oameni care merg în pelerinaj la Hațeg, mănăstirea Prislop. Se poate observa tendința recentă de a îl canoniza pe acest părinte și de a-l transforma în reper spiritual al Ardealului.

Mitul străinului - al alogenului - în spățiu, al evreului - este un mit vehiculat în spațiu urban. Adaptat actualelor tendințe ale Uniunii Europene - mitul alogenului este înlocuit de cel al imigrantului în alte state - imigrant care este văzut ca vinovat de lipsa bunăstării din statul respectiv.

4. Concluzii

În concluzie se poate afirma, din cele prezentate mai sus, că istoria umanității a fost tratată în mare parte ca o istorie a violenței politice, fie ea malignă fie benignă. S-a subliniat că violența are și rolul constructiv - rol ordonator în societate – prin mecanismele legii și ale structurilor polițienesti - care acționează împotriva entropiei. Violența simbolică în scop de seducere a maselor apelează la emoțiile colective ale acestora prin vehicularea de mituri politice, prin semne, simboluri, discursuri Tv, propagandă, manipulare etc. Însă și societatea are nevoie de canale de evacuare a violenței intestine – a angoaselor comunității, pentru a se purifica și de a da posibilitatea unui nou început, în special în perioadele de crize identitare, iar aceste locuri sunt cel mai adesea Piețele publice – considerate piețe simbol pentru țara respectivă ori comunitate, deoarece beneficiază de un efect mediatic mare și o vizibilitate bună. Piețele publice, ca spații urbane, sunt văzute ca niște spații în care se vehiculează idei simbolice, dar și drept canale rituale de evacuare a nemulțumirilor sociale.

Keywords: greek agora, antropology of public square, manipulation, political myths, social seduction, political violence, mitul alogenului.

SUMMARY

The aim of this review is to analize the path of political violence specially symbolic violence in public square seen as a platform for political and social legitimization. The presumption is that the society cannot resist in period of crisis

without miths and mitology or a certain ratio of symbolic violence. Usually the political violence it used to be the main way to get the political power, but now the modern societies are dealing whit simbolic violence - manifested through popular manifestation, revolution, manipulation, political speech. This review inquires into anthropology of simbolic violence and the role of the public square in political seduction by using the sacre rituals or the political myths.

BIBLIOGRAFIE

1. Majuru, Adrian., 2014. *Spațiul public dintr-o perspectivă antropologică*. [Online] Available at: <http://www.e-antropolog.ro/www.bucurestiivechisinoi.ro>[Accessed 27 decembrie 2014].
2. Vintilă Mihăilescu, 2006. <http://www.igloo.ro/articole/spatiul-public-in-orasele-din-romania/>. [Online] Available at: <http://www.igloo.ro/articole/spatiul-public-in-orasele-din-romania/> [Accessed 27.12.2014 decembrie 2014].
3. Stanciugelu S. (1998), *Violența mit și revoluție*, București, Ed. All, cap I
4. Hannah A. (1963), *On revolution*, The viking Press, New York,pp 19
5. Girardet R.(1995), *Violența și sacrul*, Ed. Nemira, Bucuresti cap 1
6. Le Bon G. (1990), *Psihologia mulțimilor*, București, Ed. Anima, cap 1.
7. Skocpol T. (1979), *State and social revolutions*, Cambridge University Press
8. Edward Muller N. (1990) *Cross-National Variation in Political Violence. A Rational Action Approach*, Journal of Conflict Resolution, vol. 34 (4) :624-651
9. Francisco H. (2006), *The Full Weight of the State: The Logic of Random State-Sanctioned Violence*, Journal of Peace Research vol. 43 (6) :671-689
10. Milica. I (2010) *Violența ca armă politică*, Sfera politicii 11 (2):161-162
11. Slavoj Z. (1996) *Invisible ideology: political violence between fiction and fantasy*, Journal of Political Ideologies, 32 (4):15-32.
12. Apud Langridge D. (2006), „*Ideology and utopia: social psychology and the social imaginary of Paul Ricoeur*”, Theory& Psychology (16 (5)): 646-670
13. Sandru D. (2013), *Ideology and the symbolic constitution of political violence*”, Sfera politicii 2 (174):95-106
14. Fukuyama F.(1992), *The end of history, the last man*, Ed. Penguin,
15. Bondor G (2011), *Hannah Arendt: Totalitarismul și sfera publică*, în Sfera Politicii, nr. 160 (6): 20-23.
16. Sandru D. (2012), „*Ideologie și mituri politice în România contemporană*”, în *Miturile politice în România contemporană*, Iasi, Ed. Institutul European, pp 77-77.
17. Eliade M. 1992 (1956), *Aspecte ale mitului*, Ed. Humanitas, trad. R. Chira
18. Bourdieu P. (2013), *Limbaj și putere absolută*, Ed. Art, București.
19. Tismăneanu V. (1999), *Fantasmele Salvării*, Ed. Polirom, București.
20. Petrișor A.-I. (2012), *Abordare și metode de cercetare. Note de curs*, Ed. Universitară „Ion Mincu”, București